„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Бранника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Бранника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 65. У Новом Саду, у понедељак 31. марта (13. априла) 1914. Година XXX.

Велика народна слога у одбрану нар.-црк. автономије.

Блок удружених народних странака по једногласноме решењу загребачке конференције одржан је.

ЗАГРЕБ, 31. марта. (*Телеграм „Бранику“*). Конференција изасланика српске самосталне, радикалне, либералне и демократске странке, одржана у Загребу 30. марта (12. априла) **једногласно** је закључила, да те странке *и даље заједнички раде* на успостави српске народно-црквене автономије. Извршни одбор остаје исти, а пошто се досадашњи председник прота Милутин *Јакшић* захвалио, изабран је за председника једногласно др. Душан *Пелеш*, а проти Јакшићу је једногласно изречена захвалност.

ТИСИН УЗМАК.

Кад је покојни Ерентал, дошав у сукоб са шефом генералног штаба целокупне аустро-угарске убојне силе, генералом бароном Конрадом, почео да се љуља, говорило се, да ће гроф Стеван *Тиса* постати заједнички министар иностраних дела аустро-угарске монархије. Али онда му то није пошло за руком. Конрад је пао, а Ерентал је до смрти остао министар. Балкански ратови и њихове последице изнесоше на површину потпуну неспособност грофа Берхтолда и гроф Тиса је опет добио великодржавнички сврав. Он је дана 6. (19) јуна 1913. у једном ратоборном говору ободрио Бугаре, да ударе на Србију, а арбитражу рускога цара приказао као посредовање, које угрожава слободу и независност балканских држава, а са којим да Русија иде за посебним ћаром. И гроф Тиса је — наравно, погрешно — рачунао, да ће на Брегалници Срби подлећи и да ће тиме посредно и Русија бити погођена. Али се љуто преварио. Дакле био је рђав дипломата.

Пре две недеље је гроф Тиса опет осетио потребу, да прозбори о великим проблемима европске политике. Написао је у *сељачком* листу „Игазмондо“ чланак — против Русије. У том чланку је гроф Тиса у својој русофобији тако забасао, да је *увредио* Русију. Руска штампа је оштро сузбила тај Тисин испад, па кад су бечки меродавни кругови видели, какво је огорчење у Русији произвео несмотрени испад угарског премјера, брже-боље су се пожурили, да се одрекну солидарности са Тисиним погледима. Уз то је гроф Тиса добио налог из Беча, да дође ad audiendum verbum regium.

Тиса је отишао у Беч, чуо је, како стари владар мисли о Тисину „великом“ политисирању, те се је као *последици* те аудијенције онамад у истом листу »Игазмондо«-у јавио опет чланак грофа Тисе, где је овај *пао у другу крајност*: све је *повукао*, што је у првом чланку написао против велике словенске царевине. Па како овај други чланак грофа Тисе не одражава његове *праве* осећаје, пао је он у *погрешку*, коју му је Беч грозно замерио. Рекао је, да је Аустро-Угарска *натерана* у Тројни Савез. Дакле савез под *морање!* И у Берлину су тај израз јако замерили, јер по томе оцењују „искреност“ савеза.

Гроф Стеван Тиса хтео је својим публицистичким иступима да монархији учини велику услугу. Али је та услуга испала наопако. И зато бечка независна штампа после другог Тисина „дипломатског“ чланка из гласа зависи: Аратос ти такова пријатеља! Тако на пр. лист „Цајт“ констатује, да се са иностраном политиком грофа Тисе не вреди озбиљно бавити. Јер та се политика не може озбиљно узети. „Било би“ — вели бечки лист — „боље, да гроф Тиса није ни прећашњи, ни нови чланак написао у свом сељачком листу *па је уопште оставио на миру инострану политику*. Није умесно, да активан министар наше монархије пљује Русији у лице, али је исто тако мало умесно, да се подвлачи Русији, А најгоре је и најнедостојније, кад исти министар изастопце обоје чини. Ту нам је наш гроф Берхтолд са његовом бестемпераментношћу још увек милији, него темпераментни гроф Тиса са његовом несређеношћу.“

И тако наш први министар у иностраној политици није био сретне руке, да бар оне у Бечу задовољи.

Француско-српско пријатељство.

— Из извештаја о буџету француског министарства иностраних дела. —

У овогодишњем извештају о француском буџету министарства иностраних дела налази се једна за Србију пријатна новина. Известилац буџета г. Луј *Морен*, посланик града Нансија, обратио је са неколико речи пажњу чланова парламента на *потребу и корисност појачања интелектуалних веза између Француске и Србије.*

Пошто је објаснио значај и досадање резултате „Француских Института“ у Петрограду и у Мадриду (то су школе са више науке) г. Морен је на стр. 208. II. св. свога извештаја посветио *Србији* ове редове:

»Природно је, да су у земљама, у којима Француска има доста пријатеља, ти пријатељи желели, да се и тамо оснују слични заводи. Више и веома интересантних предлога упућено је вашем известиоцу; он налази за потребно, да вас упозна с једним предлогом, који потиче од одличних Срба и Француза, који покушавају, да у Београду оснују један француски институт, који би био надахнут овим традицијама:

Француски интелектуални утицај постоји у Србији одавно, нарочито међу бившим ученицима париског правног факултета, »школе за министре“, како кажу у Београду. Тај утицај развио се за последњих двадесет година, на све наше факултете дошли су српски ђаци; настава француског језика развијена је и уведена у гимназије, чак и женске; преводи и увоз француских књига су повећани; једна књижара у Београду продала је првих месеца 1912. г. 5000 примерака издања књижаре Фојар. Једно »француско књижевно друштво“ основано је у Београду, с учешћем многих виђених личности из парламента и с универзитета (1912.), уредило је књижницу, приредило јавна предавања, отворило популарне течаје за изучавање француског језика, и недавно чак и у Шапцу. Наши економни интереси развијали су се упоредо; ако су аустријске тарифе или претоваривања на путу преко Солуна ометали увоз, наши су капитали бар заузели прво место у Србији. Довољно је навести: 1) француско-српску банку; 2) бакарни рудник у Бору. Тај напредак доказује напредак у знању француског језика, који се, мало познат у Београду пре двадесет година, данас тамо више говори него немачки.

Нов значај Србије, у погледу величине земљишта, становништва и снаге даје још више вредности тим ресултатима и то с двоструке тачке гледишта: 1) срп-

ЛИСТАК.

Др. ЂОРЂЕ ДЕРА.

— За сутрашњи седамдесети му рођендан. —

Непретензиван и смеран, какав је био, од како га је, у највећој тишини слави сутра своју седамдесетгодишњицу заслужни српски просветни радник проф. др. Ђорђе *Дера*. Неправедно би и незахвално било не забележити ту славу и не сетити се овом приликом тог честитог, симпатичног човека и не честитати му и јавно, свету на виду. Ко се о својој седамдесетгодишњици може осврнути на тако обилан и користан рад, као што то може проф. Дера, томе готово да није слободно, скромно се повући и скрити па пустити, да неопажено прође прилика згодна за то, да му се у јавности ода признање, да му се рече: хвала!

Као дете патрицијске куће родио се др. Дера у Новом Саду, 1. априла 1844., а у Новом је Саду, сем периоде универзитетских студија и силних путова по свој Европи, провео сав свој век до сада па ће у Новом Саду провести и досуђени му остатак, који, дај Боже, био што дужи. Др. Дера је по својој питомини, доброти и пожртвовности један од оних ретких људи, који не само што нису ником на путу ни на досаду, него им што трајнији боравак на земљи желе сви и сродници и пријатељи и познанци. Као син је др. Дера примерно ценио и уважавао своју удову матер те јој уз њен благослов заклопио очи; као брат је њежан заштитник својој сестри јединици и најискренији саветник и помагач свом јединому брату; као стриц је праведан и непристран наставник својим синовцима и синовицама те га љубе и поштују као и свог родитеља. Пуних тридесет и девет година професоровао је у новосадској српској великој гимназији — 1. октобра 1867. почео је своју службу, 1. јануара 1905. умировљен је на своју молбу, али је по потреби служио до краја школској години 1905.-6. — па за све то време никад није дошао у колизију ни са једним од својих колега, јер је вазда био пун такта, тих, погодан, предусретљив. Нема човека у Новом Саду, који би могао рећи, да је др. Дера икад био неисправан у друштвеном животу, да се иком и замерио а некмо ли икога увредио.

Навлаш сам раније истакао одлике дра Дере у интимном и приватном животу, јер их сматрам за погодбе и основе његову скроз солидном раду у јавном животу.

Јавни рад дра Дере грана се у три правца. Др. Дера је био наставник, научник и публициста. Као наставник је својски помогао, да се српски нараштаји идеалима из класичних старина одушеве за све добро и лепо и да своје родољубље не исказују празним речима него да га засведочавају конклудентним делима; као научник је не само у својој струци написао дела трајне вредности, као што су онсежне му студије о Тациту и Хорацију, него је и на пољу народне привреде дао веома важних прилога, као што је расправа о аграрним покретима у Риму са особитим обзиром на данашње наше пољопривредне прилике у другој међу књигама Матице Српске и поука о луксуву у „Стражилову“ 1892. а и саставци „Помози се сам, помоћ' ће ти и Бог“ и „У радише свега биће, у штедише јоште више“ међу књигама за народ из задужбине Петра Коњевића, па у научни му рад спада како велики, у друштву с проф. Б. Бранчићем израђени, мађарско-српски и српско-мађарски речник тако и путописне му црте, нарочито успомене из Италије, оштампане из „Стражилова“ 1885. и из Летописа Матице Српске у засебне две књиге, јер то нису просто личне импресије него лепа научна грађа за етнологију и естетику; као публициста је под псеудонимом: Стари Деаковац третирао питања дневне политике, под псеудонимом пак: Филалит и друге савремене предмете и осамдесетих година минулог века био душа тадањем Српском Колу а прве десетине овог века Трговачким Новинама. Кад рас-

ска је пијаца повећана; 2) Србија постаје према Немштини авангарда не само словенског света, него још и средоземне зоне француске културе. Ако изгубимо земљишта у Београду, *изгубићемо га у Македонији, у Солуну и мало по мало, на целом Балкану.* Различне силе већ предузимају мере за бој, који ће се бити у Србији. *Русија* преноси у Ниш у Србију женску школу, која је за последњих двадесет година играла важну улогу на Цетињу не само за Црну Гору, него и све Јужне Словене. Један *виши чиновник немачки* даје оставку, да се стави на чело једној српско-немачкој банци и више трговинских предузећа и да неуморно ради на ширењу немачке културе. *Аустрија* ће учините исте такве напоре.

Што се тиче нас, више Срба и Француза учинили су, за одбрану нашега домена, још 1911. г. један покушај, чије је остварење одложила евентуалност рата, за тим сам рат и новчане потребе, које су отуда потекле. Требало би да француски новац покрене ствар, али како га је мало на расположењу, потребно ће бити ограничити се на оно, што је најпотребније, напустити мисао о оснивању једног института, за који треба много новаца, и просто *помагати и развијати установе, које већ постоје.*

1) Треба *помоћи књижнице и популарна предавања из француског језика*, која већ постоје у Београду и у Шапцу, под окриљем француско-српског друштва. То исто учинити у Скопљу и у Битољу.

2) Треба утицати на *школоване људе*, а нарочито на *наставнике.* А у Београду се налази и образовано друштво и Универзитет и парламенат; у Београду, дакле, треба радити и изгледа, да је најпрактичнији начин за то, по мишљењу најкомпетентнијих Срба, организовање у Београду, сваке године пред Ускрс, једне *француске недеље.* Четири или пет француских професора држаће:

1) јавна предавања, намењена широкој публици, и

2) стручна предавања, намењена наставном особљу; професори ће имати све олакшице за слушање тих предавања и платиће уписнину, која ће послужити било за потпомагање других француских установа популарног карактера.

Према томе, довољна би била једна помоћ од 12.000 динара, којој би, о томе можемо бити сигурни, српски прваци пружили у допуну још средстава.

Како је потребно, да један нарочити орган управља детаљном организацијом ових предавања поред канцеларије министарства, француска помоћ могла би бити стављена на расположење једном француско-српском одбору, који би, под председништвом српског посланика у Француској и француског посланика у Србији, био састављен од изасланика универзитета париског и београдског.“

То су речи — вели париски дописник београдске „Штампе“ — које је известилац буџета посветио Србији. Али имају и толико више значаја, што је *Србија једина балканска земља на којој је се он нарочито задржао* у свом извештају, и што је човек, који их је износио, *виђен члан парламента и политичан и лични пријатељ г. Поенкареа*, председника републике.

Сума од 12.000 дин. велика је, кад се узме у обзир да је прва која се уноси у буџет. Несумњиво је, да ће она бити поступно повећана. У министарству просвете је одобрено за француске школе на Истоку, један нов кредит од 50.000 динара. Извесно је, да ће и од тога кредита један део бити употребљен у Србији.

Симпатије за Србију, којих је вазда било у Француској, *јако су порасле* у току последњих неколико година, *нарочито после српских успешних ратова.*

Немачка и српска политика Аустро-Угарске.

— Бечки лист „Die Zeit“ о привредној утакмици на Балкану. —

Под насловом »*Немачка против наше српске политике*« донео је угледни бечки лист „Die Zeit“ у свом 4142. броју врло значајан чланак, који цео доносимо у српском преводу:

»Пре неколико дана је »Die Zeit« из поверљива саветовања прорачунског одбора немачког државног сабора обелоданила саопштења, по којима су у том саветовању *сви говорници најоштрије осудили аустро-угарску политику према Србији.* Ствар је тада држана у тајности. Али сада почиње и у јавност да продире *нерасположење*, које у немачкој царевини влада против целе политике нашега министра иностраних дела. Посланик на немачком државном сабору Ђорђе *Гошајн* (Gothein), који је говорио и у прорачунском одбору, отпочео је с чланком у »Фосовим Новинама«, захтевајући, *да се балканска политика немачке царевине ради њених привредних интереса еманципира и одели од политике Балилаца.* У питању *ревизије букурештанског мира* то је већ учињено на добро немачке царевине. И у погледу *Србије* мора царевинско-немачка дипломатија ићи својим сопственим путевима. Господин Готајн пише:

‚Аустро-Угарска је према Србији и Црној Гори водила политику »ниског поступања«. Та је политика увек *наопака*, а најнаопачкија је, кад се тера на привредном пољу. Аустро-Угарска је са тим земљама поступала као са предметима искоришћавања за своје интересе, и зато су оне колико је год могуће даље требале да у својим *саобраћајним односима* само од ње зависе.‘

После опширних разлагања о изгледима, који остају немачкој трговини у Србији, иако се немачка дипломатија одрекне аустријске, завршује г. Готајн свој чланак овако:

‚Аустро-угарска политика *није умела* да себи стече симпатија у балканским државама, да тамо морално освоји; *сасвим противно.* Она није изишла на чисто с тим, да *противника, кога не можеш уништити, мораш начинити пријатељем, савезником. Али што су веће њене погрешке, тим мање има Немачка повода, да чини те исте погрешке.* Па кад трговац и индустријалац из немачке царевине од својих дипломатских и конзуларних заступника на Балкану захтева, да унапређују његов рад, у том се не може назрети ни конкуренцирање аустријских интереса. Јер *промашена аустријска политика* је најпосле израдила да тамо уместо аустријској дају првенство сада француској, белгијској, енглеској роби. *Лажна је сентименталност* то, кад се из обзира на савезника не усуђују, да одлучно чувају немачке трговинске интересе. С немачке стране је још 1891. г. препуштено Аустријанцима, да преговоре за трговински уговор воде са Србијом и Бугарском заједно и за Немачку; то исто је учињено и 1904. г. Не би се могло оправдати, кад би се иста погрешка хтела учинити при преговорима за трговинске уговоре, који се г. 1917. имају обновити. За свога посредника не бира се неко, који је веома неомиљен код оног, с којим се хоће да дође до уговора.‘

На нашим званичним местима добро ће учинити, да се обазру на ове изјаве. Оне се слажу са схваћањем, које влада међу свима и политичарима, и индустријалцима, и трговцима у немачкој царевини. Вели се, да је и немачки државни тајник г. *Јагов* у горе споменутој одборској седници у немачком државном сабору *одобравао* неповољну критику аустријске политике према Србима.«

Кад тако пише један *аустријски немачки* лист, па кад *онако* мисле у *Немачкој* о нашој дипломатији, онда се зна, колико је сати.

НОВИ САД, 31. марта 1914.

— Утученост због конференције. Неки из малобројне компаније око овдашњег „Српства“ утучени су због конференције у Загребу, боли их, што се у Загребу искупио цвет српских млађих и старијих политичара, а они су самртно прећутани и игноровани, као да нису ни живи. „Та и ми смо добри Срби!“ јекнуо је један од њих. Једног утученог тешио је други овим речима: «Па, ко зна, да ли ће у Загребу и доћи до споразума.“ На то је утучени рекао: „Дошло, не дошло до споразума, до конференције је дошло, а ова нас је маркирала као политички јад. То ми душу трује.“

А сад је ту још и **потпуни споразум** српских народних странака!

— Сазив велике народне скупштине. Београдска „Штампа“ на видноме месту саопштава ово:

„Из најпоузданијих опозиционих кругова сазнали смо, да су преговори опозиције са г. Пашићем о сазиву Велике Народне Скупштине приведени крају. Према томе опозиција је добила надлежан пристанак за сазив Велике Народне Скупштине, која ће бити почетком пролећа идуће године и за коју ће се дневни ред накнадно утврдити.“

Велика народна скупштина ваља да реши неке промене у уставу краљевине Србије. Једна од тих промена потребна је због извесног радосног догађаја.

— Румунски конгрес у Будимпешти. Из Брашова јављају, да „Gazetta Transilvaniei« позива румунске политичаре, да држе у Будимпешти народносни конгрес у мају, а за време делегација, како би се обратила пажња свију политичких кругова Аустро-Угарске на румунско питање.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Др. Спалајковић о Бугарима. Србијин посланик у Петрограду др. Мирослав *Спалајковић*, који је, до српско-бугарскога рата, посланиковао у Софији, рекао је рускоме новинару о Бугарима ово: »Дубоко сам уверен, да ће Македонија остати мирна. Опасности за мир нема, јер је народ жељан мира и спокојства. Народ има само једну жељу, да се користи благодатима новог режима. Биће само пограничних сукоба и упада, које ће подстрекавати бугарски комитети. Но ја не верујем, да ће бугарска влада помагати бунтовнике.

Ја из свега срца желим, да се обнове добри односи са Бугарском. Из личнога искуства знам, да није тешко да се човек споразуме с бугарским дипломатама.

Но у Бугарској постоји једна клика, која се свим средствима стара да погорша српско-бугарске односе. Ја сам констатовао постојање те клике, када сам био српски посланик у Софији. Ја не могу да им опростим погрешку, коју су начинили, када су разбили српско-бугарски савез. Разбијање српско-бугарског савеза дело је руку те клике и ми у њој не можемо имати вере. Било би желети, но“.., ту је др. Спалајковић прекинуо даље објашњење.

У спомен † Николи Кречаревићу

председнику срп. црквено опћине у Св. Андреји.*)

Наше место је 20 километара изнад Пеште. То је најсевернија српско-православна црквена опћина, у којој има и српска вероисповедна школа. Свега нас 588-оро Срба, међу које је урачунато и близу 30 Привредникових шегрта. Ту је урачунато близу 200 из предграђа Збега. Види се, дакле, да ова шака Срба није доста ни за то, да осоле онај океан туђинштине, што нас опасује од свих страна. Лако је замислити тешки положај овдашњих Срба. Што овдашње Српство поред свега тога опет зато живи правим српским животом, то се једино може захвалити оној примерној слози и партизанством незаражености нашој. Ово стање одржава овдашња интелигенција, која врло добро зна, да нас *само то јединство* може одржати у овој непрегледној пучини туђинштине. Али, на жалост, сваке године нас је све мање. Па што је још жалосније, баш интелигенције је нагло све мање. Тај жалосни факат нас испуњава зебњом: шта ће бити с нама? Ових последњих година „природни“ али жалосни процес је узео мало бржи ток. Свака година нам отргне по једног баш од оних, који нам „држе душу“. Тако нам је ето о. г. 5. (18.) март отргнуо једног од првих из сентандрејске српске интелигенције. Тог дана смо изгубили *Николу Кречаревића*, председника м. срп. прав. црквено школске општине. Ко год га је изближе знао, тај је начисто с тим, да је његова смрт велик губитак за нас Сентандрејце. Тај зна, да губитком Николе Кречаревића остаје једна велика празнина у животу овдашњег малобројног Српства. У њему смо изгубили оно, што се не може тако лако накнадити. По срцу: племенит; по души: питом; по осећајима пак: увек Србин и то Србин као онај из сред Шумадије! А *тако* што рећи за људе из Св. Андреје, то је велика, крупна реч! Само зато, што је такав био, преко 30 година служио је овдашњу српску црквену опћину, као: перовођа, скупштинар, одборник, благајник, потпредседник, па на послетку и као председник. Кад се узме у обзир то, да је наша опћина, до скора, била у претежнијој мери „интелигентна опћина“, онда се види, да је и пок. Никола Кречеревић могао бити *човек*, кад је могао заслужити овако поверење у нашој опћини. То поверење је он свагда оправдао у пуној мери. Увек је био: „човек на свом месту!“ Као ретко ватрен Србин, знао је употребити сваку ма и најмању прилику, да својим говором распали по некад успаване осећаје овдашњих Срба. Сваком приликом је подсећао овдашње Србе на оно, што је негда било. Он је био *сентандрејски гуслар*, који је не песмом, већ речима одржавао, освежавао и јачао

*) Због скученог простора нисмо могли раније донети овај красни помен нашем упокојеном пријатељу Николи Кречаревићу, који је много радио и урадио за српски народ у будимској дијецези. — Ур. „Бр.“

правља што, темељит је, озбиљан и трезвен и никад се не ће дати одмамити на терен личних инвектива, књижевничких и новинарских задевица. Сећам се, да је један једини пут узео нешто оштрији тон, кад је оно године 1888. у писму мени као уреднику „Стражилова“ отшалио шалу Симеону Кончару, који се, приказујући цету свеску Коњевићевих књига за народ, нашао побуђен да дру Дери даје прелекције.

Ја сам му лично обвезан много. Не можда с тога, што је године 1897. у Летопису Матице Српске онако пријатељски топло оценио мој незнатни рад око новосадских светосавских беседа — др. Дера је велик пријатељ солидној свирци и песми те је деценијама био један од најагилнијих и најсавеснијих чланова певачком друштву — него с тога, што сам од њега, првом као од свог наставника и после као од свог старијега колеге, научио много. Нарочито не ћу никад заборавити наш заједнички пут у Црну Гору на ободску прославу године 1893. и пут у Москву године 1897. Било нас је веће друштво, но ја сам се вазде држао дра Дере па могу установити, да Бог није створио љубазнијег, стрпљивијег и интелигентнијег сапутника. Као да ми је данас пред очима, како ми је у Варшави у Саксонском Перивоју јасно излагао своје погледе на свет и друштво и како је на светском сајму у Њижњем Новгороду умео да одгонене и разјасни све, што је мени дотле било непознато. Па сам му дужан вечите захвале и за оних 140 старогрчких и 108 римских афоризама, које је моје „Стражилово“ донело за прве своје три године. Никад није допустио, да се забележи, да је он накупио та прекрасна зрнца људске мудрости, него је у својој смерности радо своју заслугу уступио мени као уреднику.

Зацело исказујем не само своју усрдну жељу, него и жељу свију знанаца и поштовалаца дра Ђорђа Дере, узразујући: Бог нам га одржао још дуго!

Јован Грчић

народну свест. Као човек ретко проницавог духа, познавао је у душу сваког Сентандрејца. Зато је ваздан био готов, да се над гробом опрости са сваким, који је играо ијоле виднију улогу у животу овдашњих Срба. Ту прилику је употребио на то, да се обазре на генеалогију покојникову тако, да изнесе, како је, од некадашњих многих лепих српских презимена у Св. Андреји, до данас једва остало бледо сећање на те породице, а од људи ни трага. Зато је сваки његов говор био memento за овдашње Србе, како смо *некад* **били** славни и овде, а данас смо тек једна рујина од свега тог. То је будило у нама онај српски јогунлук, да се још не дамо! Ето, зато је с Николом Кречаревићем нестало таког човека, кога је тешко, тако рећи немогуће је накнадити га. У њему смо изгубили човека, који је умео, хтео и пазио је, да се многе важне ситнице сачувају од заборава. А те ситнице су, врло често, од крупних последица. Многе те ситнице најречитије доказују, да су Срби били они, који су од увек били носиоци културе у нашем месту.

Своју заузимљивост и ненакнадиму вредност показивао је највише код разних избора. Својом вештином и умешношћу свагда је умео извојевати победу онде, где је он био. Та победа је *увек* служила интересима овдашњих Срба. Ма да нас је тек *девети* део од целокупног сентандрејског становништва, опет за то, све до скора, Срби су умели створити таку већину у овдашњем варошком представништву, која је већина носила име »српске партаје!« У том је највећи део заслуге имао Никола Кречаревић, За то за њега сви кажу, да је у том послу ненакнадим. — Али свему дође крај. Тако дође крај и »срп. партији,“ па је дошао крај и ономе, који је стварао ту српску партију. За то је овд. Српство с Николом Кречаревићем положило у гроб и саму наду, да ће се Србима икада повратити оно доба, што је некад било. За то је наша туга сад двострука, јер у Николи Кречаревићу смо изгубили једног свог врсног члана; а осим тога смо изгубили још и последњу српску наду за некадашњом својом владом. Но, ма да смо се измирили с тим, да је прошло време српске хегемоније у Св. Андреји, опет зато нисмо клонули. Знамо ми, да сад наступа време наше одбране. Ми ћемо се бранити и *одбранићемо* се, док не умре и последњи Србин у Св. Андреји. У том послу добро ће нам доћи спомен на рад пок. Николе Кречаревића. Сећајући се његова родољубива рада, не ћемо напустити његову стазу, јер смо убеђени, да та стаза води свесном животу овдашњег Српства. За то: на растанку са нашим незаборављеним председником кличемо му: Хвала ти, врсни народни трудбениче! Слава ти, вредни народни поборниче!

* * *

Погреб Николе Кречаревића био је 8. (21.) марта о. г., у суботу у четир сата по подне. Ма да је време било неповољно, опет је погреб био импозантан. И то је био доказ, да је Никола Кречаревић био велики у Св. Андреји. На погребу је било пет свештеника и то г. г. протопрезвитер Георгије *Голуб*, парох у Помазу, протопрезвитер Стеван *Чамираг*, конз. бележник, Васа *Хужвик*, новоизабрани парох сентандрејски, а бивши парох ловрански, Илија *Чупић*, парох у Калазу и Георгије *Пилић*, бивши администратор Сентандрејски, а изабрати парох шиклушки. У цркви се опростио с покојником протопрезвитер Стеван *Чамираг*, а на гробу Лаза *Терзин*, месни учитељ. Месна српска црквена општина учинила је од своје стране све, што је могла, да би се бар приближно одужила свом врсном сину и председнику. У место венца вотирано је 50 К „Привреднику“. И месна школа је скупила скромну своту од 7 К, што је намењено алумнеуму срп. учитељске школе у Сомбору. Како смо извештени, и м. Српска Штедионица је у место венца вотирала неку своту на »Привредник.“

Ето, тако се србује и овде, камо допиру тек само капљице од оне буре српског живота. Месно српско певачко друштво „Јавор“ са скромним бројем певача (тек нас је 11-оро!) појало је на опелу. Саучешће је било опће, јер је и покојник био народни човек.

* * *

Покојник је био: директор и књиговођа овдашње Српске Штедионице; вирилни члан ововарошког представништва; рачунорeвизор овоепархијске управе; краљевски судски тумач и председник наше црквене општине.

Као отац био је необично нежан и до крајности пожртвован за своју децу. Оплакују га: верна супруга му, петоро одрасле деце, мати, брат, сетра и остала родбина.

* * *

А сад ево још последње грудве са Твог Ћуковца*) и Пишмана*), коју Ти тихо спуштам на одар у твоју нову кућу са жељом: Лака Ти црна земља и вечан Ти спомен, мили председниче и честити Србине Никола Кречаревићу!

Св. Андреја, 10 (23.) марта 1914.

Paedagogus.

*) брегови сентандрејски.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 31. марта 1914.

— **Репрезентативни дан српске деце у Новоме Саду.** На врбицу је био леп дан, те су сва српска школска деца изишла по врбицу на дунавску обалу. Поход је био врло жив и врло весео, те су се силна српска деца просто таласала улицама, показујући, и нехотице, снагу српску у Новоме Саду. Било је и иноверне деце, која су делила радост српске деце, носила звонцад и гранчице од врбе. Неки странци, који су први пут видили репрезентацију српске деце, зачудише се и рекоше: „зар толико Срба има у Новоме Саду?!“

— **„Напредак“ акционарско друштво.** Одржана је главна скупштина акционара издавачкога завода »Напредак“ у Земуну, те се друштво конституисало. Изабран је управни одбор, којем је председник др. Јован *Радивојевић-Вачић*, а изабран је технички и књижевни водитељ посала. Сретан рад!

— **Укидање пасоша.** Будимпештански дописник „Н. Сл. Пресе“ јавља својем листу, како се између угарске владе и министра иностраних дела воде преговори о укидању пасоша између Аустро-Угарске и Србије.

— † **Алекса Крсмановић.** У Београду је преминуо и Алекса Крсмановић, који је оставио велико своје (до три милијона) имање српској држави а ради добротворних сврха.

— **Нова реална гимназија.** Земунској „Садашњости“ јављају из Руме, да ће се тамо већ овога лета градити здрада за нову реалну гимназију, која ће имати четири разреда.

— **Забаву с игранком** приређује Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња уз пријатељско суделовање српске православне богословске омладине, гђе Јулкице *Добановачке*, и гђца Маре Св. *Гаванске* и Босиљке *Настићеве*, Зоре *Дракулићеве* и Виде *Вуковићеве*, чланица Девојачкога Колз. Забава ће се одржати други дан Ускрса 7. (20.) априла о. г. у просторијама дворане општинске гостионице. Програм: 1. део: 1. Григоријев: „Приклони, Господи, ухо Твоје“, поји кор богословске омладине. 2. Д. Чакловићка: „Једна се мора удати“, приказују гђце Мара Св. *Гаванска* и Босиљка *Настићева*. 3. Мокрањац: „I. руковет“, пева кор богословске омладине. 4. Kalkbrenner: »Le fou«, свира на гласовиру гђа Јулкица *Добановачка*. 5. „I. коло српских народних песама“, пева богословска омладина. 6. П. К. Божински: „О погледај“, пева гђца Зора *Дракулићева*, прати је на гласовиру гђца Вида *Вуковићева*. 7. Базен-Бендл: „Крстоносци на мору“, пева кор богословске омладине. II. део: Игранка.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Чешки Марино Фалијери.** Из *Прага* јављају: У локалу клуба чешких радикала је на табло-у посланика те странке прелепљена слика познатог полицијског и владиног шпицла дра Швихе плавим папиром, на коме стоји: „Политички умро 4|III. 1914.«

Овај акт страначког правосуђа подсећа на један узор у дуждевој палати у Млетцима. Овде је наиме у галерији дуждева црним премазан лик дужда Марина Фалијери-ја, кога је млетачка сињорија дала погубити на степеницама дуждеве палате, јер је у очима исте сињорије починио велеиздају тиме, што се споразумео с народом против обесних племића. Изнад тако премазаног места има напис: »Hic est locus Marini Falieri.«

Но Швихин поступак се не може ни из далека сравнити са поступком дужда Фалијери-ја, јер овај је хтео добра свом народу, а др. Швиха је обичан плаћени шпицл бечке владе и прашке полиције.

— **Аустријски топови за Абисинију.** Ономад је у Трст стигло из Беча теретним возом 100 опсадних топова (од 12 и 14 сантиметара калибра), одређених за Абисинију. Уз топове иду и потребне лафете, муницијона кола и муниција. Тај ратни материјал утоварен је у пароброд „Спуму“, који ће га однети у Џибути.

— **Војници, који ослобађају лопова.** Један полицајни агенат у Бечу пратио је ономад неког ухапшеног лопова. Сретоше га два војника домобранца, који као да су познавали лопова. Војници повадише бајонете и јурну на полицаја, а лопов дотле стругне. Онда и војници почеше бегати, али једног од њих агенат ухвати и преда војничкој власти.

НОВИЈЕ.

Београд, 30. марта. Скупштина претреса закон о конвенцији између Србије и Румуније о градњи дунавског моста. Министар-председник Пашић је истакао велику корист тог моста по Србију. За тим је конвенција једногласно примљена уз усклик „Живела Румунија!“

Петроград, 30. марта. Поенкаре ће доћи овамо за време великих маневара. За дочек се чине велике припреме.

Беч, 30. марта. „Цајт“ доноси вест из Загреба, да ће др. Томашић и др. Николић-Подрински постати барони.

Мало шале у озбиљне дане.

— Докторова болест. —

Кинин кина прашак бео,
Наш се доктор разболео.
Трбух боле, боле ноге —
Због народне јаке слоге.

БЕЛА БАЛАЖ:

ПОСЛЕДЊИ ДАН.

ДРАМА У ЧЕТИРИ ЧИНА.

Превео Бравко Ролер. 5)

Ваноца (склопљеним рукама моли): Асторе! Заклео си се!

Астор (нежно погладн Ваноцину главу): Учинићеш, Ваноца, кад те ја молим.

Ваноца (погнуте главе улази у дворану.)

Астор (лагано се враћа и леђима окренут ходнику спусти се на једну софу. Почешће мирише златну куглу.)

Пијетро (у дну је стајао с Матарацом, сада се приближује Астору): Опрости, господару, што те узнемирујем.

Астор: А, ти си то, мајестро?

Пијетро: Ако дозволиш, сињор Асторе, употребићу ову прилику да...

Астор: Баш добро, што си овде, Пијетро. Желим да подигнеш славолуке.

Пијетро (зачуђено): Славолуке? Нашто?

Астор: За сутра у подне треба подићи три, на три највидније места у граду.

Пијетро: За сутра у подне?

Астор: Унапред нико не сме знати о томе ништа, а потребно је, да се изненада може поставити. Разумеш ли?

Пијетро: Биће.

Астор: Нека на њима буде места и за натписе, за латинске стихове — месер Матарацо!

Матарацо (прилази ближе): Заповедај, дични Асторе!

Астор: Напиши ми латинске стихове, које ћемо ставити на плоче од славолука. Нужни су за сутра у подне.

Матарацо: За сутра у подне? Какве стихове, величанствени Асторе?

Астор: Којим се достојно поздравља победоносни Бањијон, који се враћа из рата.

Матарацо (збуњено): Биће, господару, биће. До сутра у подне однећу мајестру.

Астор (љубазно): Франциско, молим те, иди у дворану и реци брату Симонету, да га чекам овде напољу. Али, неприметно. Затим провађај ми госте. Покажи се данас, Франциско, да подичиш глас нашег дома.

Матарацо (поклони се): Разумем, дични Асторе,... колико зависи од мене... (пође.)

Астор: Стани! Уведи Галеота Одија у књижницу; њега ће то јако занимати.

Матарацо: Разумем, господару. (Оде.)

Астор: Ти, Пијетро, остани још.

Матарацо (журно одлази у дворану.)

Астор (пошто Матарацо оде, мало чекајући): Је ли истина то, што говори дон Ђулијано о ученику твом, Рафајилу из Урбина? Зар је могуће, да ће једном славан човек постати?

Пијетро: Истина је. Ако још много буде учио и путовао и ако се не разболе. Тада ће, у цртању и бојадисању, зацело постати први уметник.

Астор: А хоће ли бити бесмртник?

Пијетро: И то.

Астор (погледа од главе до пете Пијетра): Па и ти, као учитељ његов?!

Пијетро (ћути.)

Астор: Веле, да је Рафајило заљубљен у твоју кћер, у лепу Ливију.

Пијетро: Кажу. Он још ништа није рекао.

Астор: Па зашто му не даш твоју кћер, мајестро? Зацело је и заслужио, ако је заиста тако даровит, као што сви говорите.

Пијетро: Још ју није просио. А да је и искао, не би му пријао поклон, кад би га добио. Нема веће бриге и невоље, за једног младог сликара, од жене. Мало час си чуо, господару, да мора учити и путовати непрестано. Може ли он то тако безбрижно чинити са женом? Не. Не сме се женити.

Астор: Па нека остане овде. Постаће он велик сликар и у Перуђији. (Симонето долази с лева.)

Пијетро: Може бити, господару. Али то би тако изгледало отприлике, као кад би му одсекао једну руку. А сад је ванредно згодна прилика, да оде у Рим. Дон Ђулијано би га приказао Ватикану и једним ударцем отворен би му био пут.

Астор: И ја не бих мање жртвовао за њега, него папа и кардинали.

Пијетро: Не узми за зло, господару, ако рекнем: Зар овде да слика Камбију у Перуђији? Зар да ради за манастир св. Петра? Ако оде у Рим, тамо ће га чекати велики задатци и засјаће од једном као метеор. Мора ићи.

Астор: Папа ствара нове улице, зида велике палате, да овековечи име своје. Зар и Рафајила да ми одузме?

Симонето: То је за Рафајила пут к бесмртности.

Астор (устане): Ја пак хоћу своју бесмртност. Рафајило ће овде остати!

Рафајило (долази из ходника, у пратњи једнога пажа. Паж одлази. Леп, плавокос младић. Носи тешку жуту свилу и мач о појасу. Застане и поклони се. Сви се осврћу према њему. Сименето му пружа руку Рафајило отрчи Симонету и привије се уз њега.) Симонето!

Астор: Добро нам дошао, драги Рафајило!

Рафајило (узбуђено): Симонето! — Телохранитељи су били код нас, да доведу Ливију у двор.

Пијетро: Шта то? — Асторе!

Астор (смешећи се): Достојном поштом позвао сам је на данашњи пир, драги Пијетро.

Пијетро: Моја ћерка није достојна те почасти.

Астор: И ти, и читава ти породица, Пијетро. Иди само унутра и весели се. Чим ти кћи стигне, одвешћу је к теби.

Пијетро (после краћег устезања, поклони се и одлази)

Рафајило (умиљавајући се): Да ли и ја могу остати овде, Симонето?

Симонето (погладн га по коси): Можеш, Рафајило.

Астор: Ти си дакле тај, кога је посланик папски тако заволео? — Рафајило — твоју ће лепу косу у будућности красити многе лаворике.

Рафајило: О, господару!

Астор: Ти хоћеш да идеш у Рим?

ИСКАЗ
О ПРИЛОЗИМА ЗА ЂАЧКУ ТРПЕЗУ.

Коло Младих Срба у Будимпешти приложило је за Ђачку Трпезу до почетка фебруара о. г. К 1547·50.

Приложила су следећа господа и установе. Оснивачи са 100 К: Високопреосвећени г. Илларион Зеремски из Срем. Карловаца; велеможни г. Никола Петровић из Ст. Пазове, Српска Кредитна Банка и Штедионица из Беле Цркве и Штедионица у Ст. Пазови.

Из *Аде:* помагачи са 10 К: г. г. др. Миливој Ковачевић и Милисав Марић; по 2 К: г. г. Исидор Исаковић и Павле Седмаков; по 1 К: г. г. Владимир Мрђанов, Митар Јовановић, Јован Пецић, Средоје Шећеров, Аврам Ковачев, Протић и Седмаков, Игњат Мрђанов, Лаза Јаковљевић, Иван Жигић, Дамјан Аксин и др. Холо Оскар; мање од 1 круне: г. г. М. Коњовић, Д. Драгин, А. Драгин, М. Седмаков, Ђ Прекајски и О. Мрђанов. Свега К: 37·30.

Из *Брода*: помагач са 20 К: г. др. Никола Ђурђевић; са 10 К: г. Јоца Лацковић; по 5 К: г. г. Дејан Коларовић, Боривој Путник, Обрад Рајковић. Милка Михајловић, Милан Петровачки, Александар Беловитић, Александар Богдановић, Милош Мићић и Петар Мушицки; по 3 К: г. г. Љубомир Теодоровић и Душан Цекић; по 2 К: г. г. Симеон Пиља, Јован Муачанин, Александар Кајгановић, Теодор Бошковић, Драгутин Инкиостри и Никола Пуповац; по 1 К: г. г. Миливој Белаичић, Стево Лончар, Божидар В. Прица и поп Станко Теодоровић. Свега 100 К.

Из *Велике Кикинде*: помагач са 25 К: Задруга Српкиња; са 20 К: Народна Привредна Банка д. д.; са 10 К: др. Арсен Видак, Славко Лаковић, Марко Богдан, др. Миливој Кенђелац, др. Жарко Јакшић, Миливој Радовић, Коста Радовић, др. Жарко Јанковић, Милан Пецић, др. Паја Симић, Српска Банка у В. К По 10 К, Друштво; по 6 К: г. Алекса Јоановић; по 5 К: г. г. Никола Николић, Стојан Јакшић, Федор Сремац, Стеван Манојловић, др. Бранко Гранић, Милан Симић и Друг, Пера Крагић, Ђока Недучин, Српски Учит. Збор у В. Кикинди, Риста Телечки, Коста Шевић, Гавра Будишин, Милан Будишин, Јоца Будишин, Шандор Будишин и Петар Сећаков; по 4 К: г. г. Миленко Трифунац и Чедомир Терзин; по 3 К: г. г. Васа Стајић, Петар Симић, Славко Радовић, Милан Будишин, Ђорђе Бартулов и Чеда Веселиновић; по 2 К: г. г. Милан Недучин, Каменко Бранчић, др. Иван Веселиновић, Милан Ивачковић, Катица Лаковић, М. Бандић, Др. Стефановић, др. Св. Михајловић, др. Сава Путник, Ђ. Кнежевић, Миливој Веселиновић, Сима Јовановић, Милош Рајков, Милан Станков, Штева Будишин, Јефта Јоановић, Лаза Будишин мл., Милан Јоановић, Живојин Томин, Душан Јовановић, Коста Јовановић, Сава Мољац, Коста Симић, Ђура Варађанин, Лаза Будишин ст., Мита Средојев, Радојица Радојев и Душан Радовић; по 1 К: г. г. П. Михајловић, М. Петровић, Ника Милић, Урош Малогајски, Мирков, М. Рацков, Фрања Вах, Влада Веселиновић, Светозар Шибулов, Ацко Недучин, Глиша Недучин, Ника Николић, Алекса Баковљев, Јустин Замуровић, Радовић, Попов, Пера Поповић, Бранко Ролер, Стева Миленковић, Мита Николић, Увалић, Светозар Новак, Пера Карацин, Св. Удицки, Н. Н., Д. Средојев, Чеда Веселиновић, Милош Веселиновић, Мата Рус, Др. Јозновић и М. Јовановић; мање од 1 К: г. г. Николић, Т. Петровић, Малогајски, Бећин, Силацин, Мошорински и Радивојевић. Свега К 370·40.

Из *Ирига*: помагачи са 10 К: Српска Привредна Задруга, Српска Штедионица д д, Православна Српска Црквена Општина, Управа Манастира Хопова, Српска Банка д. д., Управна Опћина Ириг; по 5 К: г. г. Др. Младен Лисавац, Гедеон Томашевић; по 2 К: г.г. Метод Бардић, Јован , Теодор Јојкић, др. Лука Ристић (Земун); по 1 К: г. Исидор Спасојевић. Свега 75 К.

Из *Карловаца*: 5 К: др. Ђорђе Красојевић.

Из *Коренице*: помагач са 20 К: г. др. Милан Жакула; са 15 К: г. Стеван С. Калембер; са 10·50 К: г. Илија Дракулић; са 10 К: г.г. Радивој Ђерић, др. Никола Соларић, Анка Тишма; по 5 К: г.г. Вујо Д. Опсеница, Миливој Ћурчић, Јово Прица; по 2 К: г. Благоје Гавриловић. Свега 92 К 50 пот.

Из *Митровице*: помагач са 20 К: Српско Есконтно Друштво.

Из *Мола*: г. Јоца Ковачевић у место венца свом пок. куму Тодору Коњовићу 20 Круна.

Из *Новог Сада*: помагач са 20 К: г. Сима Марковић; 5 К: др. Игњат Павлас. Свега 25 К.

Из *Панчева*: помагач са 20 К: Српска Православна Црквена Опћина.

Из *Руме*: помагач са 30 К: Српска Штедионица д. д.

Из *Сирига*: помагач са 10 К: г-ђа Александра Недељковића.

Из *Скопља*: помагач са 10 К: г. Војислав Мишковић.

Из *Сомбора*: помагачи са 10 К: г.г. др. Јоца Лалошевић. др. Давид Коњовић, др. Јоца Николић, др. Коста Бугарски, Радивој Ковачић, др. Симоновић. Прва Задруга за Штедњу, Витомир Баић, Коста Георгијевић, Јован Јерасовић; по 5 К: г.г. Влада Грујић, Коста Панић, Додић и Опанчарев, Марко Грујић, др. М. Лукић, др. Бранко Вујић, Ђорђе Ђуришић, Тончика Коњовић, Бошко Вукићевић, др. Адам Данингер, Милан Мандровић, Павле Терзин, Златоје Теодоровић, Рацић и Цврукушић, Шандор Гргуров; по 3 К: г. Ђура Брановачки; по 2 К: г г. Мирко Теодоровић, Божидар Борђошки, В. Летић, Душан Темеринац, В. Вукићевић, Никола Ђурђевић, Јоца Антић, Стеван Уторник, Петар Мандић, Стеван Макарић, Лаза Радишић; по 1 К: г г Катица Михајловић, С. Дамјановић, др. Аџић; мање од 1 К: г.г. С. Ћирић, Иван Париводић. Свега 205 К и 30 пот.

Из *Српског Крстура*: по 1 К: г.г. Стеван Симендић, Добривој Николић, Јелка Николићева, Велимир Новков, Иса Новков, Иван Субић, гђа Деса Попанадски, Емилије Малбашки; по 3 К: Српска Крстурска Ратарска Омладинска Читаоница; мање од 1 К: Д. Новков, В. Јабланов, Липос Д., А. Терзин, И. Николићева, Д. Николићева, М. Николић, М. Ловодиновић, Г. Вешков, С Шећеров, Н. Шећеров, И. Шећеров, Б. Шећеров, В. Шећеров, Д. Шећеров, М Јанчић, Ђ. Ђаков, Шен Е., Д. Зарић, Н. Н, Ђ. Шибул. Свега 16 К.

Из *Сш. Фушога*: по 5 К: Прва Задруга за Међусобно Помагање и Штедњу, г. др. Душан Јелесић; по 3 К: Политичка општина; по 2 К: г г. Поповић, Серти Иштван, Химл Вилмош; по 1 К: г.г. Душан Пешкан, Дејан Винокић, Миша Радованов, Младен Попов, Ђура Писаров, Милан Сремчев, Ђена Ђурковић, Миша Касапов, Никола Топалов, Платон Топалов, Душан Ћирчић. Свега 30 К.

Из *Сш. Шова*: помагач са 10 К: Српска Штедионица.

Из *Темишвара*: помагач са 20 К: Темишварска Српска Штедионица.

Из *Суботице*: помагач са 30 К. Суботичка Српска Штедионица д. д.

Из *Уздина*: помагач са 10 К: г Жива Токин; по 1 К: г.г. Корнел Радуловић, Ристо Илија, Маринко Аладар, Серба Јосиф, Крецу Тивадар, Сокарда Тивадар, Милошков Милошко, Ј. Вајсаковић, А. Недељковић, Д. Динковић. Свега 21 К.

Свима прилагачима и скупљачима најтоплија хвала од стране „Кола Младих Срба".

У **Будимпешти**, 24. јануара (6. фебруара) 1914.

Никола Вучковић благајник. — **Р. Кашанин** председник.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

КОРЗО БИОСКОП

За понедељак и уторак 13. и 14. априла по р. к.

ПРОГРАМ:

1. Увод
2. Мимикри, научно, у боји
3. Морац и благајкиња, комично
4. **ГЛАС ИЗ ГРОБА** талијанска драма у четир дела од 1745 метара дужине.

Радним даном после подне места су — осим ложа — у пола цене.

КОРЗО БИОСКОП

Легија Смрти

НОВО! НОВО!

или рад тајног удружења „Црне руке" на ослобођењу бал. слов.

Роман из рата 1912.—1913. године. I. део са 25 слика.

У меком повезу . . . . . К 2·70
У тврдом повезу . . . . . К 3·30
У фином плат. повезу са позл. К 3·70

ИЗДАВАЧКА КЊИЖ. С. Ф ОГЊАНОВИЋА НОВИ САД (Ujvidék) 146 6-

ШАНДОР СЕЧАНСКИ

СУДСКИ ПРОТОКОЛИСАНО РАСПИТИВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И ПРИВАТНИ ИСТРАЖИВАЧ

прима поверљива истраживања, ноћна и дневна посматрања ради открића лијезона у купатилима. За свашта набавља тачне податке и обавештај. Телеграфска адреса: **Сечански, Мокрин** 120 21—

Зајмове на амортизацију од 10—50 година

најбрже, најбоље и најсолидније спроводи **банкарска радња драгомира Апића у Новом Саду**, Ко Лајошева улица број 45. (код менске цркве).

Упитај за услове!

Срећа!

У среском месту у Бачкој продаје се дивна мешовита трговина која врло добро ради (Goldgrube) због нарушеног здравља.

За адресу упитати у администрацији Браника под знаком СРЕЋА. 158 2-25

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА „Русанда"

(Торонталска жупанија) — у Јужној Угарској.

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psoriasis и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries, Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес** — Станови се састоје из четири модерна **хотела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк,** са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на раположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде".** 143 9—100

Аца Сланкаменац-Тојин

гостионичар --- у Новом Саду

на Житној пијаци,

јавља својим цењеним гостима, да ће се од суботе 11. априла по н. к. моћи у свако доба добити

фришких ћевапчића и ражњи

За што многобројнију посету моли горњи. 155 3—

СЛАНО КУПАТИЛО У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

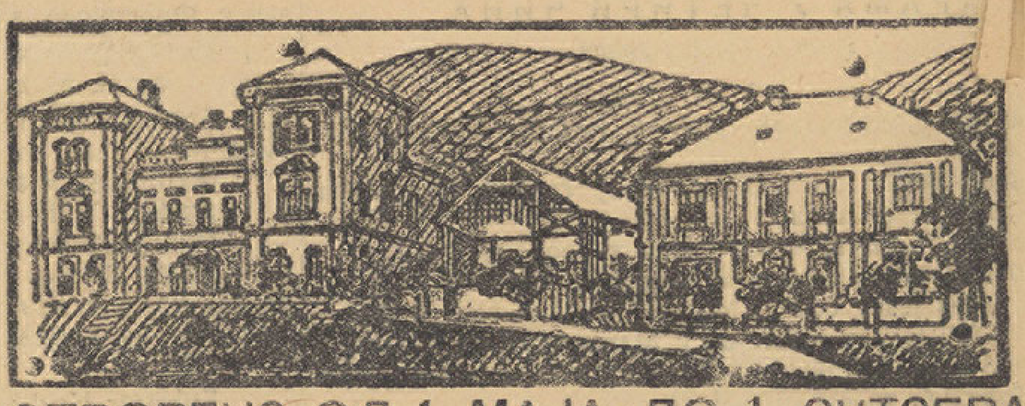

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материце и јајницима; све врсте катаралних запаљења малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине: извесне врсте кожних болести.

КУПАТИЛО има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круна.

Лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:

54 35-100 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник. — **Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду.**